

Haakon Flemmen (kulturredaktør) | Astrid Hygen Meyer (red.sjef)
Jonas Brække | Linda Klakken | Guri Kulås | Mari Brenna Vollan
kultur@klassekampen.no

KULTUR & MEDIER

KULTURARBEIDEREN:

Morten Fjuvet

Kunstneren er aktuell med utstillingen «Maleri. Et fabulerende billedunivers», som åpner i Bærum Kunstforening på lørdag.

– Hva motiverer deg?

– Gleden ved å stå opp og arbeide.

– Hvordan er en vanlig arbeidsdag?

– Den starter rundt klokka ni og varer til to, tre, fire eller fem. Så gjør jeg landbruksarbeid i et par timer, før jeg jobber en time eller to på kvelden igjen.

– Hva er du stolt over å ha fått til?

– At jeg har fått til noen bra bilder. Det er som regel det man arbeider med for tida man er mest fornøyd med.

– Tjener du til smør på brødet?

– Ja, og mer til.

Mari Brenna Vollan

INTERNASJONALEN:

Også andre sesong av den svensk-danske krimserien «Broen» har gått sin seiersgang på britisk tv. Da siste episode ble vist på BBC4 lørdag kveld, fulgte 1,1 millioner seere med på etterforskerne Saga Norén og Martin Rohdes oppnøsting av det biokjemiske drapsnettverket. I antall seere utkonkurrerte dermed «Broen» det amerikanske dramaet «Hostages», som er blitt vist samtidig på Channel 4.

AHM

FOTO: CORNELIUS POPE, SCANPIX

NOTERT:

Utsetter «Min kamp»

Dramatiseringen av «Min kamp», som etter planen skulle ha urpremiere på Nationaltheatrets hovedscene 5. april i år, utsettes til 2015. – For at forestillingen skal bli så bra som vi ønsker, legger vi mer tid og flere ressurser i prosjektet, sier teatersjef Hanne Tømte. Med på laget har teatret nå fått med seg Kjetil Bang-Hansen, som skal ha regien sammen med Thomas Gjertsen. Manuset skrives av Harald Eia, Nadina Boulhoulou, Thorbjørn Harr og Kristian Lykkeslet Strømskag.

Astrid Hygen Meyer

5 milliarder kroner i året går til oljeforskning

Refseser olje

Det forskes på olje for milliarder av kroner hvert år og Statoil har avtaler med sju læresteder. – Uetisk å forske for oljebransjen, mener professor Peter M. Haugan.

FORSKNING

Av Mari Brenna Vollan

I 2012 pumpet staten 483 millioner kroner inn i forskning for oljebransjen. Til sammen forskes det for mer enn 5 milliarder kroner årlig på petroleum i Norge, ifølge Forskningsrådet. Nå øker protestene mot forskning som bidrar til at det blir utvunnet mer olje.

– **Forskning for oljeindustrien strider med det forskningsetiske kravet om å bidra til bærekraftig utvikling. I stedet er den med på å forlenge fossilalderen, sier Peter M. Haugan, professor ved Geofysisk institutt ved Universitetet i Bergen.**

Han har lenge tatt til orde for at universitetene bør slutte å forske på fossil energi. I januar ba rektor Dag Rune Olsen ved Universitetet i Bergen Den nasjonale forskningsetiske komité om å vurdere ulike aspekter ved petroleumsforskning. Svaret kommer i april. Forrige uke demonstrerte studenter i Bergen for et fossilfritt lærested.

– Det er uetisk å investere i noe såpass langsiktig som petroleumsforskning når vi i løpet av 20 til 30 år skal nå nullutslippssamfunnet, sier Albert Andersen Øydvin, leder for

FAKTA

Oljeforskning:

■ I 2012 brukte staten 483 millioner kroner på å forske på petroleum.

■ Oljeselskapene bruker 3,5 til 4 milliarder kroner årlig på oljeforskning i Norge. Leverandørindustrien bidrar også med midler.

■ Petroleumsforskning innebærer blant annet leting etter nye oljefelt, utvikling av nye letemetoder og forskning på helse, miljø og sikkerhet.

STUDENTAKSJON: Studenter ved Universitetet i Bergen malte olje på veggene

Sosialistisk Ungdom ved universitetet.

– Oljeproduksjon må ned

For å nå klimamålet om at jorda ikke skal bli mer enn 2 grader varmere enn i dag, må CO₂-innholdet i atmosfæren stabilisere seg på dagens nivå, ifølge klimaforskere. Men med dagens utslippstakt vil vi overstige det maksimalt anbefalte CO₂-nivået om 30 år.

– Vi vet at den totale oljeproduksjonen må gå ned og ikke opp. Derfor er det veldig problematisk å forske på nye letemetoder, eller å lete etter nye felt som uansett ikke vil være klare for produksjon før om mange år, sier Haugan.

Han er blant annet kritisk til Universitetet i Bergens pågående forskning på såkalt ukonvensjonelle ressurser, som metanhydrat.

– **Dette er en gass under havbunnen som man ikke produserer i dag, men som oljebransjen tenker seg som en ny, fossil kilde. Det vil føre til mye skade, sier han.**

Ikke all forskning på olje bidrar direkte til mer utvinning. Blant annet forskes det

på helse, miljø og sikkerhet, og på å redusere klimagassutslipp.

– Det er helt greit å forske på helse, miljø og sikkerhet innen oljesektoren. Men de som jobber med petroleumsgnologi og seismikk kan ikke bruke dette som argument, sier Haugan.

55 millioner fra Statoil

Statoils avtaler med sju universiteter og høyskoler i Norge møter også kritikk. Gjennom Akademia-avtalen med Universitetet i Bergen gir Statoil 55 millioner kroner til forskning over en femårsperiode. Denne avtalen skal nå vurderes av den forskningsetiske komiteen.

– Det er et stort problem at oljenæringa er tungt inne og får lov til å definere forskningen universitetene driver med. Dette holder oss både tilbake i oljealderen og bidrar til å grønnvaske Statoil, sier Albert Andersen Øydvin.

Komiteen bestemmer hva avtalen skal brukes til har like mange medlemmer fra Statoil som fra universitetet. I årene framover skal pengene gå til forskning på både fossil

Peter M. Haugan

■ Møter sterk kritikk fra miljøforkjempere

eforskere

i protest mot oljeindustriens finansiering av forskning forrige mandag.

FOTO: PEROLINA KLANDERUD

og fornybar energi.

– Mye av denne forskningen gagnar først og fremst Statoil, ikke samfunnet. Når en vet hvor pengene kommer fra, er det lett for at en tilpasser forskningen til det selskapet som finansierer den, mener Øydvin.

– Forskere har ansvar

Haugan er også kritisk til Statoils omfattende finansiering av forskning.

– Hvis midlene utelukkende brukes til å forske på energiomstilling, bør vi kanskje ta dem imot selv om det legitimerer selskapet. Men det er problematisk når avtalen brukes på temaer som ikke er forskningsetisk forsvarlige, sier han.

Mye forskning er utelukkende konsentrert om å tappe mer olje. Universitetet i Stavanger har et eget senter for økt oljeut-

vinning og i januar etablerte fem forskningsinstitusjoner i Norge et nytt forskningskonsortium for petroleumsvirksomhet i Arktis.

– Vi forskere har et ansvar for det vi driver med. Vi kan ikke lukke oss inne og si at politikken foregår et annet sted. Jeg håper det vi har startet ved Universitetet i Bergen kan dreie virksomheten mot en bærekraftig og framtidig forskning og at andre aktører vil følge etter, sier Haugan.

mari.vollan@klassekampen.no

«Forskningen er med på å forlenge fossilalderen»

PETER M. HAUGAN, PROFESSOR VED GEOFYSISK INSTITUTT VED UNIVERSITETET I BERGEN.

– Mer miljøvennlig å forske

– Petroleumsvirksomhet er en viktig del av Norges inntektsgrunnlag. Gitt at vi har en oljenæring, mener jeg det er viktig med forskning som sikrer best mulig kompetanse.

Det sier Fridtjof Unander, divisjonsdirektør for energi, ressurser og miljø i Forskningsrådet. Forskningsrådet forvalter de offentlige midlene til petroleumsforskning,

og Unander sier at pengene i første rekke går til forskerutdanning, teknologiutvikling og til å styrke innsatsen for å redusere miljø- og klimagassutslipp.

– Men strider ikke mye av petroleumsforskningen mot det forskningsetiske kravet om bærekraftig utvikling?

– Jeg mener at offentlig finansiert petroleumsforskning bidrar til å sikre en mest mu-

lig miljømessig forsvarlig utvikling av næringen, sier Unander.

Han forteller at Forskningsrådet blant annet lyser ut midler til teknologi som skal redusere klimagassutslipp.

– Flere av de prosjektene vi støtter gir reduserte utslipp. Gitt at vi har en oljesektor, bidrar offentlig forskning til å gjøre den mest mulig bærekraftig.

KARAKTERTOLKAR: Philip Seymour Hoffman sette sitt umiskjennelige preg på alt han var med i.

Den minneverdige rolla

VED VEGS ENDE

I helga mista Hollywood sin kanskje største mannlege karakterskodespelar nett no. Den 46-årige Philip Seymour Hoffman (1967 – 2014) slo først gjennom som 30-åring, men i drygt femten hardtarbeidande år, sette han sitt umiskjennelige preg på alt han var med i. Ofte gjorde han anti-glamorøse roller, som er lite karrierebyggande for den som vil bli filmstjerne, til dei mest minneverdige i filmene han bidrog til.

På lerretet vil han kanskje best bli hugsa for samarbeidet med regissør Paul Thomas Anderson gjennom fire filmar. Dei fekk begge sitt gjennombrøt med «Boogie Nights» (1997), der Hoffman spelar eit bulkut femte hjul på vogna, som lydteknikar i eit kroppsfiksert pornofilmselskap. Rolla ville ha vore lett å låtteleggjere, men blant ei rad klisjékaraktarar lagar Hoffman eit sårt portrett av den keitute tjukkassen, som er vonlaust forelska i Mark Wahlbergs velutrusta «Dirk Diggler» og som audmjukande gjer alt for å bli ein av gjengen. Medynk for det attkjennbart menneskelege i det uattraktive, eller beint fram groteske, var noko Hoffman også greidde å få fram i Todd Solondz' «Happiness» og i Andersons meisterverk «Magnolia».

Den strengen Philip Seymour Hoffman oftast måtte spela på i mindre roller, var likevel den Anderson let han traktera i «Punch-Drunk-Love»: Den verbale kruttønna, som du følte når som helst kunne setja rå makt bak orda. Denne eigenska-

pen hos Hoffman nytta George Clooney i «Maktens menn», der Hoffman spela kynisk valkampadministratør. Mike Nichols vrei talentet i komisk lei, då han lét Hoffman spela den hysterisk vittige CIA-analytikaren Gust Avrakotos i krigssatiren «Charlie Wilson's War». Hoffman var like god i komedie som i drama, noko òg viste i Coen-brørnes «Den store Lebowski». I ein film med berre over-the-top roller, får Hoffman maksimalt ut av Coen-brørnes strålende dialogliner i rolla som den forknytte, dobbeltkommunisierende privatsekretæren til tittelpersonen.

Oscar-pris vart det først for «Capote» (2005), der Hoffman spelar den amerikanske forfattaren Truman Capote, under arbeidet med den ikoniske dokumentar-krimboka «In Cold Blood». Hoffman er god, også i dette uvanleg dempa og feminine, men samansette karakterportrettet. Personleg held eg likevel minst to roller over denne prestasjonen, begge knytte til Hoffmans evne til å kroppsliggjere hybris på eit nifst og medrivande vis: Det kjem ikkje minst fram i den siste rolla han gjorde for Paul Thomas Anderson, som den (stormanns-) galne, karismatiske sektleiareren, Lancaster Dodd, i «The Master» og styrkeprøva «New York i et nøtteskall» av Charlie Kaufman. Der spelar han ein teaterinstruktør, som vil attskapa livet på scenen, medan det skjer. Filmen er også eit band til teateret, der Philip Seymour Hoffman var velkjent i USA, og gjorde nokre av dei «obligatoriske» store, amerikanske rollene, som den Tony-nominerte Willy Loman-rolla i «En handelsreisendes død» (2012), i regi av Mike Nichols.

Guri Kulås

guri.kulaas@klassekampen.no